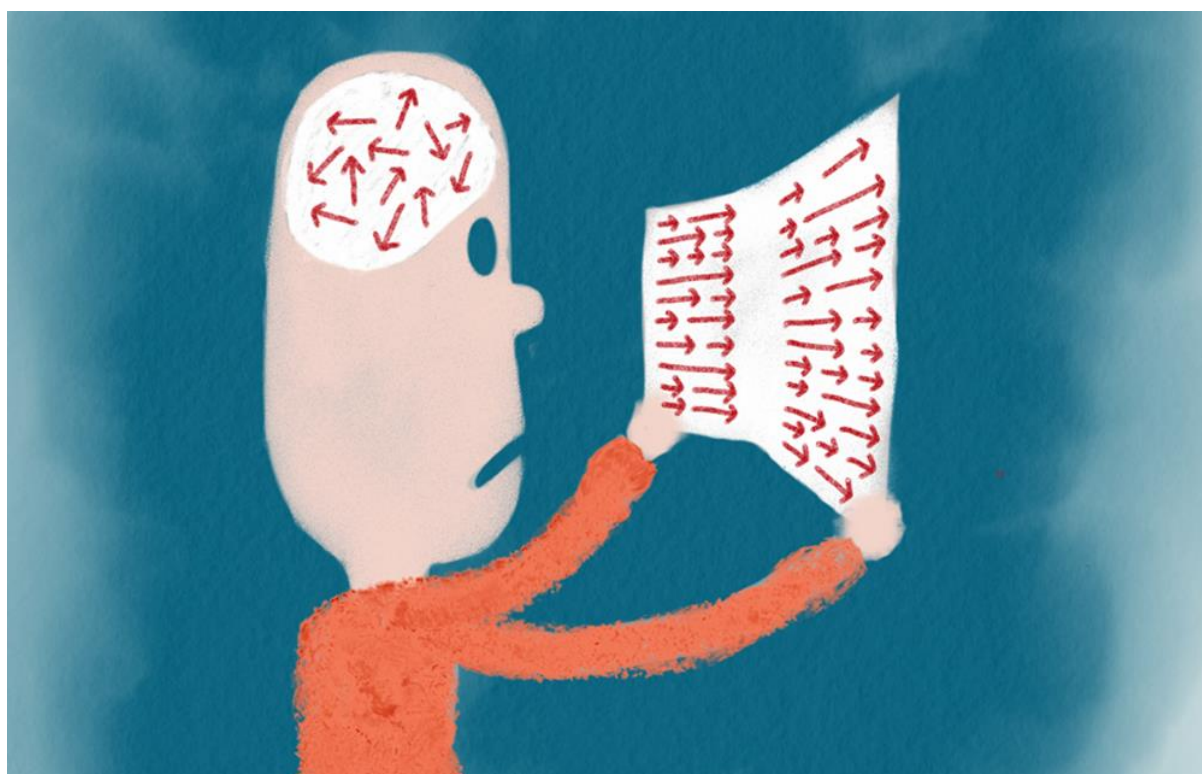

Ellingsrudåsen skole, dysleksiplan

Innhold

Hva er dysleksi?	2
Tidlige tegn eller indikasjoner på dysleksi.....	2
Før drøfting av elev i R-team.....	2
Utredning	3
Rettigheter ved påvist dysleksi	3

Hva er dysleksi?

- En spesifikk lærevanske
- Vansker med lydene i språket (fonologi). Den delen av hjernen som styrer språk (språksenteret) fungerer annerledes hos de med dysleksi.
- Ikke primært en vanske med å forstå innholdet, men med å avkode.
- Dysleksi er medfødt og vedvarende – skyldes ikke lav intelligens eller dårlig opplæring. Det er ca. 5 – 7 % som har dysleksi – like mange jenter som gutter som har det.
- Dysleksi kan være arvelig.

Tidlige tegn eller indikasjoner på dysleksi

- Eleven har vansker med å koble lyd til bokstav – vansker med å skille mellom bokstavlyder f.eks. lytte ut første og siste lyd i et ord
- Eleven avkoder ikke høyfrekvente ord som `ikke, jeg, ei `
- Vansker med å rime
- Store problemer med lesing sammenlignet med øvrig læringsevne
- Vansker med leseflyt
- Leser sakte – noe som påvirker forståelsen
- Fortsetter å ha vansker med skriving/skrivefeil
- Enkelt og lite variert språk når man skriver

Før drøfting av elev i R-team med logoped

Det er ikke PPT som utreder for dysleksi, men skolens logoped. Saken meldes på samme måte som andre saker som drøftes i r-team.

Før drøfting må læreren ha forberedt følgende;

1. Dokumentert sjekk av samsyn og hørsel. Skolehelsetjenesten kan sjekke hørselen, mens samsynet må sjekkes hos optiker. Foresatte må få beskjed om å ta med dokumentasjon fra optiker på dette.
2. Ta vare på elevarbeid, både skriving (fritekst og diktat) og eksempel på tekst som eleven mestrer å lese.
3. Forbered å svare på hvor eleven ligger an i skolens interne kartleggingsverktøy (se Teams, under intensivopplæring)
4. Andre normerte kartlegginger som kan være aktuelle: NSL, arbeid med ord, S40 (setningsleseprøve), ordkjedetest.

Lærerne kan få hjelp og støtte til dette fra internt r-team.

Utredning

Hvis logoped i r-team anbefaler skolen å henvise eleven til utredning, må læreren skrive en pedagogisk rapport. Vi følger en egen mal for dette. Resultat av det læreren har lagt frem i r-team beskrives skriftlig. Pedagogisk rapport og dokumentasjon av samsynssjekk legges ved henvisningen.

Logoped tar kontakt med foresatte og skolen og starter opp sin utredning. Når den er ferdig, blir foresatte kontaktet og gjort kjent med innholdet i rapporten. Så blir skolen kontaktet og får tilgang på rapporten.

Rettigheter og tilpasninger ved påvist dysleksi

1. Motiverende lesetrening

Lesetrening er viktig for alle elever. Elever med dysleksi kan noen ganger vegre seg for å lese, fordi de bruker så mye mer energi på det enn sine klassekamerater. Når det meste av energien går med til å lydere seg gjennom de lange og innviklede ordene mister de fort både flyt og kontekst, og det de leser blir stykkevis i stedet for en helhet slik det skal være.

Bevissthet rundt formålet med lesingen

Det er viktig å svære bevisst på formålet med lesingen. Skal eleven lese for å øve opp leseferdighetene? Eller skal eleven oppleve leseglede? Ved å bruke temaer som interesserer eleven kan det øke elevens motivasjon for å øve på leseferdighetene. Ved å gi eleven en tekst om f.eks. fotball eller gaming og i denne teksten flette inn ord eller bokstavkombinasjoner som eleven strever med, gir dette fin lesetrening. Teksten bør leses flere ganger for at eleven skal kunne kjenne igjen ulike ord og uttrykk som er relevante. Det kan være ord med dobbel konsonant, ng-lyd, forskjellen på myk og hard S osv.

2. Tilpasset tekst

Når elever med dysleksi skal lese fagtekster for å lære seg om et tema, må tekstene tilpasses. Tekster fra lærebøker på lavere trinn kan benyttes, eller lærer kan lage en forenklet versjon av klassens tekst selv. Dette er hvis eleven skal lese teksten selv. Dersom eleven ikke strever med språket, kan lærer lese inn teksten slik at eleven kan lytte til den.

3. Hjelpemidler/støtte

- a. Mulighet for å søke NAV om tilskudd til kjøp av PC
- b. Lisens på Lingdys og Lingdys lesevenn, og rett til å bruke disse programmene
- c. Utvidet tid på prøver
- d. Mulighet til å få prøver muntlig i stedet for skriftlig hvis mulig (dette gjelder spesielt prøver der formålet er å vise kunnskap om et tema, f.eks. i samfunnsfag)
- e. Tilgang til www.tibi.no, en portal med mange skjønnlitterære lydbøker som elever med dysleksi kan låne dersom de oppretter en bruker og kan dokumentere at eleven har dysleksi

4. Kompenserende verktøy

- a. Lingdys, et intuitivt og predikerende rettskrivingsprogram
- b. Lingdys lesevenn, et program som lar deg ta bilde av tekst (f.eks. fra en tekstbok) og få dette lest opp
- c. Digitale lærebøker om mulig (lar eleven lytte til fagtekst i stedet for å måtte lese den selv) www.statped.no har flere lærebøker digitalt som elever med dysleksi kan låne
- d. Kurs i helhetslesing, dersom dette tilbys på skolen

5. Tilpasset opplæring hele tiden

Elever med dysleksi har ikke automatisk krav på ITO etter § 11-6, men har, som alle andre elever, krav på tilpasset opplæring (§ 11-1). Da er dette gode tips:

- a. Lesestøtte: Nasjonal prøve i lesing på 5.trinn, Osloprøven i lesing på 6.trinn og overgangsprøven i lesing på 7.trinn er alle kartlegginger som måler elevens evne til å reflektere rundt og forstå innholdet i flere ulike tekster. Dette kan bli vanskelig for en elev med dysleksi. Ved slike anledninger er det viktig at eleven kan tilbys lesestøtte slik at hen føler at hen kan få vist det hen faktisk kan.
- b. Bruk av opplesning av egen tekst: Dette er et fint hjelpemiddel for samtlige elever når de skal skrive en tekst, men kanskje spesielt for elever med dysleksi. Ved å markere en setning, et avsnitt eller hele teksten og trykke på opplesning kan elevene lytte til det de selv har skrevet. Da er det mye enklere å lokalisere feil, både grammatiske feil og feil med tegnsetting. Dette krever både motivasjon og konsentrasjon av eleven, men det er en god måte å rette seg selv på som første ledd i en skriveprosess før læreren går inn og hjelper videre/ser over.
- c. Bruk av mikrofon: En dyslektiker kan også streve med skrivning. Igjen må man skille mellom formålet med skriveøkta man planlegger. Skal elevene skrive for å øve på ulike grammatiske regler, tegnsetting eller

setningsoppbygging? Eller skal de øve på en litterær sjanger som f.eks. fantasy, eventyr eller en argumenterende tekst? Hvis formålet er at elevene skal skrive et eventyr med de ulike sjangertrekkene, kan det være en god tilpasning at elevene med dysleksi kan få ta i bruk mikrofonfunksjonen (som de fleste skriveprogrammer har). Her kan eleven lese inn deler av historien sin slik at teksten reflekterer hans fantasi og kunnskap om de ulike sjangertrekkene. Da kan eleven få et ferdig produkt på linje med sine klassekamerater. Ved bruk av mikrofonfunksjonen er det veldig viktig at eleven ofte sjekker egen tekst for å se om skriveprogrammet har skrevet ned det de faktisk ville; denne funksjonen er ikke på linje med et menneske riktig ennå.

- d. Lydbøker: 15 minutters lesing hver dag kan fort bli litt mye for en dyslektiker, spesielt hvis hen ikke er motivert til å lese fra før av. Her kan man tilby eleven å bytte ut lesing med 15 minutters lydbok dersom eleven har tilgang på f.eks. Storytell gjennom sine foreldre. Tibi.no kan også benyttes som tidligere nevnt. Dessuten ligger det mange bøker på skolen.cdu.no